

Styrdokument | 2018-12-06

Kemikalieplan 2019-2021

Fastställt av: *Kommunfullmäktige, 2018-11-26*
Giltighet tom: *2021*
Ansvarar för revidering senast: *Kommunfullmäktige, 2021*
Dokumentansvar: *Enheten för utredning och hållbarhet*

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Mål för arbetet.....	5
3. Kemiska ämnen, nanomaterial och mikroplaster	9
4. Åtgärder	12
5. Källhänvisning	22
6. Förkortningar nämnder och bolag.....	24
Bilaga 1 Nulägesbeskrivning, våren 2018	25
Bilaga 2 Lagstiftning	31
Bilaga 3 Checklista att användas vid upphandlingar	33
Bilaga 4 Åtgärder fördelade per nämnd och bolag.....	35

1. Inledning

Kemikalier spelar en viktig roll i vårt samhälle och bidrar på många sätt till en förbättrad levnadsstandard, men när kemikalier används felaktigt eller sprids kan det leda till allvarliga skador, både för människor och för miljön. Foster och små barn är särskilt känsliga för exponering av kemiska ämnen.

Generellt sett har produktionen av kemikalier i Sverige minskat, men genom att vi importerar större mängder än tidigare har ändå den totala användningen av kemiska produkter ökat¹. Hur många okända kemikalier som kommer in i Sverige via importerade varor är okänt och även hur många ytterligare ämnen som bildas oavsiktligt i industriella processer².

Kemikalieinspektionen lyfter tre utmaningar gällande arbetet med kemikalier³. Den första är att farliga ämnen i varor är ett växande problem och produktionen av kemikalier i världen har ökat sedan andra världskriget. Kemikalieproduktionen är kopplad till utvecklingen av världsekonomin och den materiella välfärden, men ger även upphov till hälso- och miljöproblem. Den andra utmaningen är att livsmedel och dricksvatten behöver skyddas bättre. Ämnen som påverkar dricksvatten och fisk är exempelvis kadmium, PCB, dioxiner, kvicksilver och högfluorerande ämnen, som är mycket svåra för naturen att bryta ner och därför ligger kvar länge. Den tredje utmaningen är att barn är särskilt känsliga för kemikalier och bör skyddas bättre. Kunskapen om kemikalier är i dag inte tillräcklig, enskilda ämnens effekter är relativt väl dokumenterade, men exempelvis kombinationseffekter av olika ämnen är mindre kända.

1.1 Syfte

I Södertälje kommuns miljö och klimatprogram anges visionen att år 2030 är Södertälje så fritt från skadliga kemiska ämnen att varken miljö eller människa påverkas negativt.

Kemikalieplanen är en förlängning av kommunkoncernens miljö- och klimatprogram, och anger vilka insatser som ska implementeras för att uppnå målen. På grund av barns särskilda känslighet ges särskilt fokus till kemikalier i barns vardag.

1.2 Framtagande

Kommunstyrelsens kontor, enheten för utredning och hållbarhet, har tagit fram kemikalieplanen. Dokumentet har remitterats till kommunens nämnder och bolag och har därefter reviderats. Arbetet har skett i samråd med berörda kontor och bolag. Konsultbolaget Goodpoint AB har granskat dokumentet.

¹ Kemikalieinspektionen, 2017

² Naturvårdsverket, 2017 B

³ Kemikalieinspektionen, 2014

1.3 Disposition

De tre första avsnitten i Kemikalieplanen, *Inledning, mål för arbetet* och *Kemiska ämnen, nanomaterial och mikroplaster* anger ramen för arbetet med att minska skadliga kemikalier i Södertälje kommun. Därefter följer ett avsnitt med åtgärder inom fyra områden *Kemiska produkter, Upphandling och inköp, Bygg och anläggningsmaterial* samt *Tillsyn och egenkontroll*. Åtgärder som särskilt är riktade för barn lyfts fram först i avsnittet.

I slutet av dokumentet finns källhänvisning.

Bilaga 1 innehåller en nulägesbeskrivning fokuserat på de fyra åtgärdsområdena, bilaga 2 innehåller en översikt över aktuell lagstiftning, bilaga 3 innehåller en checklista att användas vid upphandling och bilaga fyra innehåller åtgärderna fördelade per nämnd och bolag.

2. Mål för arbetet

Sverige har 16 nationella miljökvalitetsmål, varav ett är fokuserat på kemikalier: *Giftfri miljö*⁴. Riksdagens definition av målet som ska följas upp till 2020 lyder:

”Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.”

Det nationella miljökvalitetsmålet *Giftfri miljö* kopplar till fler olika mål inom Agenda 2030⁵, vilket visas i figuren nedan.

Bild utifrån figur i *Handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2017 slutredovisning* (Kemikalieinspektionen, 2017)

⁴ Sveriges miljömål, 2018

⁵ 2015 beslutade FN om 17 globala mål, Agenda 2030, som syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

2.1 Södertälje kommuns miljö- och klimatprogram

Södertäljes miljö- och klimatprogram har de 16 nationella miljömålen som grund och stämmer även överens med de regionala prioriteringarna samt globala hållbarhetsmål.

I miljö och klimatprogrammet 2018-2021 anges målet för arbetet med kemikalier i avsnittet om Konsumtion och beteende:

”År 2030 är Södertälje så fritt från skadliga kemiska ämnen att varken miljö eller människa påverkas negativt. Kunskapen om kemikalier är stor hos såväl kommunen som organisation som hos kommunens invånare. I och med att kommunen har fasat ut samtliga produkter som innehåller skadliga ämnen utsätts inte invånarna för dessa kemikalier inom verksamheter och tjänster som kommunen tillhandahåller.”

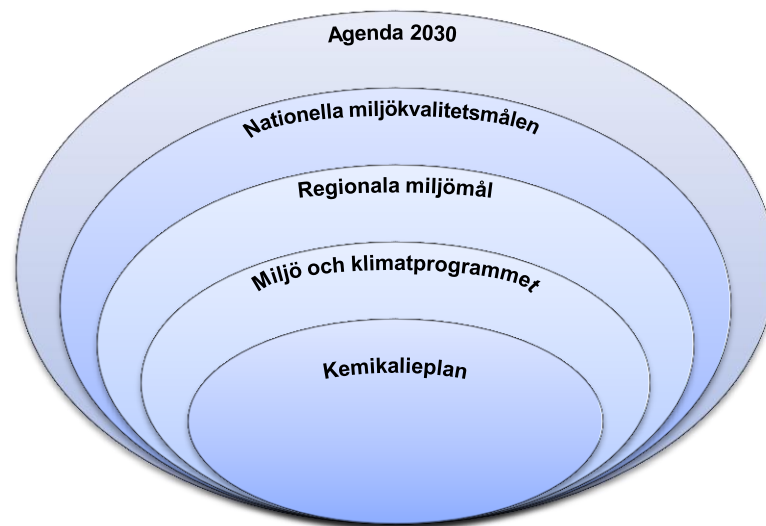

Illustration för att visa kopplingen mellan styrdokument och mål på olika nivåer och kemikalieplanen.

Det huvudsakliga målet som ska uppnås genom åtgärderna i kemikalieplanen är mål 4.1. Den centrala målgruppen som ska gynnas av åtgärderna, direkt eller indirekt, är barn på grund av deras särskilda känslighet för kemiska ämnen. Åtgärderna fokuserar på internt arbete i kommunkoncernen.

Numreringen i den högra kolumnen hänvisar till målets nummer i miljö- och klimatprogrammet.

Mål i Miljö- och klimatprogrammet	Referensnummer
Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	4.1
<i>Kommunstyrelsen har samordningsansvar för målet.</i>	

I kemikalieplanen bryts målet ned i fyra åtgärdsområden: *Kemiska produkter, Upphandling och inköp, Bygg och anläggningsmaterial* samt *Tillsyn och egenkontroll*⁶. Att minska användningen av skadliga kemikalier är ett brett arbete och knyter därför även an till andra mål i miljö- och klimatprogrammet. Även målen 3.1, 4.3 och 4.11 i Miljö- och klimatprogrammet syftar till att minska mängden farliga kemikalier, dessa beskrivs nedan.

Mål i Miljö- och klimatprogrammet	Referensnummer
Södertälje kommun ska driva och verka för ett hållbart samhällsbyggande. Kommunens ambition ska vara välkänd och tydlig.	3.1
<i>Stadsbyggnadsnämnden har samordningsansvar för målet.</i>	

I kemikalieplanen anges aktiviteter, indikatorer och uppföljning för den byggnation som sker i de kommunala bolagen, Telge fastigheter, Telge Hovsjö och Telge bostäder, gällande kemikalier.

Mål i Miljö- och klimatprogrammet	Referensnummer
Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscyelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	4.3
<i>Telge Inköp har samordningsansvaret för målet.</i>	

I miljö- och klimatprogrammet anges mål för kravställning och uppföljning i upphandlingar. I kemikalieplanen anges åtgärder för att komplettera dessa, vid upphandling och avrop.

Mål i Miljö- och klimatprogrammet	Referensnummer
Minska utsläppen av mikroplaster.	4.11
<i>Tekniska nämnden har samordningsansvar för målet.</i>	

Mikroplaster är en källa till spridning av kemikalier och på grund av materialets storlek får det nästan kemiska egenskaper. Mikroplaster har hittats i flera olika filterorganismer, ryggradslösa djur, fisk, däggdjur och fåglar, och har även hittats i föda som är relevant för människor.⁷ Kemikalieplanen anger förhållningssätt till mikroplaster i upphandling och i utemiljön.

⁶ Kapitlet *Tillsyn och egenkontroll* inkluderar även miljögiftsövervakning

⁷ Kärrman, Schönlaue, och Engwall, 2016

2.2 Avgränsning och relaterade styrdokument

Kemikalier berör flera olika områden i vår miljö och vardag. För att undvika parallella åtgärder avgränsas kemikalieplanen mot andra styrdokument.

Nedan anges de områden som inte hanteras i kemikalieplanen, vilket mål i Miljö och klimatprogrammet som avses, samt i vilket annat styrdokument de hanteras.

Områden som ej hanteras i kemikalieplanen:

- **Avfallshantering**
mål 4.2, hanteras i Avfallsplanen
- **Vattenförekomster**
mål 1.1, hanteras i Vattenplan och VA policy, VA plan
- **Omställning från biltrafik till cykel-, gång- och kollektivtrafik**
hanteras i flera andra styrdokument, såsom Översiktsplan
- **Förorenade områden**
mål 1.2, hanteras av miljönämnden i Tillsynsplan och av stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden samt Telge Fastigheter i samband med exploateringar och som verksamhetsutövare/fastighetsägare
- **Inköp av mat⁸**
mål 4.4, 4.5 och 4.8, hanteras i Kostpolicyn
- **Luftkvalitet**
mål 3.9, Luftkvalitet mäts i enlighet med lagstiftningen. Mätningarna sker genom Östra Sveriges luftvårdsförbund, där kommunen är medlem. Följs upp i miljöbokslutet.

2.3 Uppföljning

Uppföljning sker årligen i miljöbokslutet, tillsammans med övriga mål i miljö- och klimatprogrammet. Kemikalieplanens uppföljning följer således miljöbokslutets tidplan, med beslut av kommunstyrelsen i maj och av kommunfullmäktige i juni. Det är av vikt att även nämnderna och bolagen följer upp sina respektive resultat för att kunna utveckla arbetet. Nämnderna och bolagen ska därför i enlighet med miljö och klimatprogrammet redovisa och godkänna sina asvarsdelar i respektive nämnd och styrelse innan miljöbokslutet tas i sin helhet i Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige. Kommunstyrelsens kontor har det övergripande ansvaret för samordning och redovisning av att ett miljöbokslut årligen tas fram, där uppföljningen av kemikalieplanen ingår.

⁸ För material i kontakt med livsmedel har riktlinjer tagits fram för inköp och hantering, gällande specifika produkter i kommunens avtal.

3. Kemiska ämnen, nanomaterial och mikroplaster

I detta avsnitt anges hur kommunkoncernen ska förhålla sig till kemiska ämnen, mikroplaster och nanomaterial. Kriterierna och egenskaperna för *utfasningsämnen* och *prioriterade riskminskningsämnen* är hämtade från Kemikalieinspektionens webbaserade verktyg PRIO. Dessa anger egenskaper för vilka ämnen som ska undvikas, vilket gör att dessa passar för exempelvis upphandling, byggande och den egna kemikaliehanteringen. Kriterierna har tagits fram med bakgrund av miljömålet Giftfri miljö och EU:s kemikalielagstiftning om registrering, utvärdering, tillstånd och begränsningar av kemiska ämnen (Reach) samt om klassificering, märkning och förpackning (CLP)⁹.

PRIO guidens databas innehåller många ämnen (5822 stycken i maj 2018), men ska inte ses som ett uttömmande register över skadliga kemiska ämnen. Den största delen av ämnena har inkluderats i databasen för att de har klassificerats som farliga enligt CLP. Många ämnen som finns på marknaden idag är inte klassificerade, därför finns exempelvis inte en fullständig förteckning över allergiframkallande ämnen. Dock utgör ändå databasen och guiden ett verktyg för att minska risker för människor och miljö. Södertälje kommun ska följa de rekommendationer som anges i PRIO guiden, dessa anges i avsnitt 3.1 och 3.2.

3.1 Utfasningsämnen

Ämnen som uppfyller kriterier för utfasningsämnen i Södertälje kommun ska ersättas eller bytas ut mot andra metoder. Egenskaper hos utfasningsämnen:

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen, H = faroangivelse (Hazard)	Exempel
Cancerogen (C)	Cancerogent, H350: kan orsaka cancer	<i>Cancerogen, mutagen och reproduktionsstörande (CMR)-ämnen finns framför allt i bränslen och synteskemikalier.</i>
Mutagen (M)	Mutagent, H340: kan orsaka genetiska defekter	
Reproduktionsstörande(R)	Reproduktionstoxiskt ämne H360: Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet	
PBT/vPvB	Persistenta, bioackumulerande och toxiska/mycket persistenta och mycket bioackumulerande	<i>Per- och polyfluorerade alkyler som används för att stöta bort fukt och smuts</i>
Särskilt farliga metaller	Kvicksilver (Hg), kadmium (Cd), bly (Pb) och deras föreningar	<i>Metaller finns ofta i elektroniska produkter, samt kan även finnas i mat</i>

⁹ En översikt av kemikalielagstiftning finns i bilaga 2

Hormonstörande	Enligt SIN-listan (se nedan)	<i>PVC-plast innehåller ofta mjukgörande ämnen som kan vara hormonstörande</i>
Ozonnedbrytande	H420: Skadar folkhälsan och miljön genom att förstöra ozonet i övre delen av atmosfären Kompletterande faroinformation: EUH059: Farligt för ozonskiktet	<i>Metylbromid (växtgifter), haloner (eldsläckare) och metylkloroform (lösningsmedel).</i>

3.1.1 Hormonstörande ämnen

Hormonstörande ämnen innebär risker för människors hälsa och miljön. Det finns med på egenskapskriterierna för utfasningsämne (ovan) och även för egenskaperna som kvalificerar ett ämne som *ett ämne som inger mycket stora betänkligheter* (SVHC-ämne) enligt Reach förordningen. Dock finns det idag inte kriterier för att klassificera hormonstörande ämnen i CLP-förordningen. Istället ska Södertälje kommun använda *Substitute It Now* (SIN)-listan som grund för vilka ämnen är hormonstörande. SIN-listan tas fram av det internationella kemikalieseekretariatet ChemSec och uppdateras kontinuerligt allteftersom ny forskning framkommer. Bedömningen av ämnena sker enligt Reach. Flera ämnen som listats på SIN-listan har senare blivit upptagna på EU:s lista över SVHC ämnen (kandidatförteckningen), och är därför ett lämpligt verktyg för de organisationer och företag som vill ligga steget före lagkraven.

3.2 Prioriterade riskminskningsämnen

Ämnen som uppfyller kriterierna för prioriterad riskminskning ska undvikas i Södertälje kommun. I de fall där möjliga alternativ saknas får de användas, förutsatt att man kan visa att användningen sker på ett säkert sätt och inte sprids till miljön.

Egenskaper angivna enligt klassificering enligt CLP hos prioriterade riskminskningsämnen

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen, H = faroangivelse (Hazard)	Exempel
Mycket hög akut giftighet	H300: dödligt vid förtäring, H310: dödlig vid hudkontakt, H330: Dödligt vid inandning, H370: Orsakar organskador	<i>Vätecyanid, kvävedioxid, nitroglycerin och andra akut giftiga ämnen</i>
Allergiframkallande	H317: Kan orsaka allergisk hudreaktion, H334: Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning	<i>Nickel, formaldehyd, parfymämnen som exempelvis limonene, citronellol, linalool</i>
Mutagen, kategori 2	H341: Misstänks kunna orsaka genetiska defekter	<i>Diklorpropan, används i växtskyddsmedel</i>

Hög kronisk giftighet	H372: Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering	<i>Styren, Tennorganiska föreningar, finns i träskyddsmedel och båtbottenfärg.</i>
Miljöfarligt, långtidseffekter	H410: Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter H413: Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer	<i>Triclosan som används som konserveringsmedel, blyföreningar,</i>
Potentiell PBT/vPvB	Potentiell Persistenta, bioackumulerande, toxiska / mycket Persistenta, mycket Bioackumulerande	<i>Styrenbehandlad fenol,</i>

3.3 Mikroplast

Av särskild vikt är mikroplaster, som är små partiklar av plast som bryts ned väldigt långsamt i miljön. De innebär faror för vattenlevande djur och fåglar, samt ackumuleras i näringskedjan och innebär därmed även en risk för människor¹⁰. Vidare kan mikroplasten absorbera skadliga kemiska ämnen eller innehålla kemiska ämnen som tillsats i plasten i produktionen som sprids vidare med mikroplastens förflyttning och ackumuleras.

Det finns idag begränsad kunskap om hur mikroplaster sprids, vilket innebär att miljöbalkens försiktighetsprincip råder (miljöbalken kap. 2, § 3). Naturvårdsverket gav IVL Svenska Miljöinstitutet i uppdrag att kartlägga möjliga källor och spridningsvägar för mikroplast i Sverige. Både avsiktligt producerade mikroplaster och mikroplaster som genereras genom aktiviteter på land och till havs ingick i kartläggningen.

Spridningen beror sannolikt på olika faktorer såsom partiklarnas storlek, densitet och källans lokalisering. IVL Svenska Miljöinstitutet identifierar dagvatten, utgående vatten från avloppsreningsverk, slam från avloppsreningsverk, snödumpling¹¹ och atmosfärisk deposition som möjliga spridningsvägar.¹²

Det finns svårigheter att bedöma skadligheten för miljön från olika källor till mikroplast eftersom det finns osäkerheter i de studier som gjorts. Naturvårdsverket har dock bedömt att följande utgör viktiga källor^{13,14}:

- Slitage av fordonsdäck
- Industriell produktion och hantering av primärplast

¹⁰ Kärman, Schönlaug, och Engwall, 2016

¹¹ Södertälje hamn har dispens för detta 2016 och fem år framåt. Det är länsstyrelsen som beviljar dispens och ett kontrollprogram för Södertälje hamn finns, framtaget i samråd med Miljökontoret i Södertälje kommun.

¹² Naturvårdsverket, 2017 A, sid 26f

¹³ Naturvårdsverket, 2017 A, sid 29

¹⁴ Andra potentiellt viktiga källor är deponier, avfallshantering, hygienprodukter, fragmentering av plast för återvinning, rötning. I Södertälje kommun används plastpåsar för att sortera matavfallet med optisk sortering, dessa blir en källa till spridning av mikroplaster. Dock utgör detta inte idag en större källa till spridningen av mikroplaster enligt Naturvårdsverkets bedömning.

- Konstgräsplaner
- Textiltvätt
- Båtbottenfärg
- Nedskräpning¹⁵

Dessa kan komma att ändras och det är viktigt att bevaka området. Med hänvisning till Miljöbalken och försiktighetsprincipen manar Naturvårdsverket till att genomföra de åtgärder till rimliga kostnader och konsekvenser för berörda aktörer, trots de osäkerheter som finns.¹⁶

3.4 Nanomaterial

Nanomaterial är små material, som bara är några atomer i storlek¹⁷. De förekommer i många olika varor och produkter såsom färg, kosmetika, textilier, sportredskap och elektroniska produkter. Vissa nanomaterial har alltid funnits kring oss, exempelvis i brandrök eller saltkristaller vid havet. Andra framställs för sina egenskaper, exempelvis elektriska, optiska, magnetiska, kemiska egenskaper. Nanomaterialets storlek gör att det kan få andra egenskaper än ämnet i dess vanliga form, både gällande tekniska och farliga egenskaper. Det innebär risker för människa och miljö.¹⁸ Nanomaterial ska därför hanteras enligt miljöbalkens försiktighetsprincip (miljöbalken kap 2, § 3).

4. Åtgärder

I följande avsnitt beskrivs områdena och vilka åtgärder som ska vidtas. Åtgärderna presenteras i tabellform, med en numrering som anger åtgärdens plats i dokumentet i den vänstra kolumnen och i den högra anges målnumret för vilket eller vilka mål i Miljö- och klimatprogrammet som åtgärden bidrar till.

4.1 Prioriterat område: barns vardag

Barn är särskilt känsliga för kemiska ämnen på grund av tre orsaker, för det första är de mindre och koncentrationen av kemikalierna blir därför högre än för en vuxen som utsätts för samma dos. Den andra anledningen är att barn har ett annat beteende än vuxna; de rör sig närmare golvet där kemikalier samlas i damm och de upptäcker sin omvärld med munnen i större utsträckning än vuxna och får i sig kemikalier på så sätt. Den tredje orsaken är att barn är mer känsliga för att de växer och kemiska ämnen, inklusive hormonstörande ämnen, kan störa utvecklingen. Kemikalieinspektionen anger att allt fler indicier tyder på att hormonstörande ämnen påverkar vår utveckling och att påverkan kan ske redan på foster.¹⁹ Hormonstörande

¹⁵ Naturvårdsverket, 2017 A, sid 29

¹⁶ Andra potentiellt viktiga källor är deponier, avfallshantering, hygienprodukter, fragmentering av plast för återvinning, rötning. I Södertälje kommun används plastpåsar för att sortera matavfallet och optisk sortering, dessa blir en källa till spridningen av mikroplaster. Dock utgör detta inte idag en större källa till spridningen av mikroplaster enligt Naturvårdsverkets bedömning.

¹⁷ Kemikalieinspektionen, 2018C

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Kemikalieinspektionen, 2016

ämnen är mest kritiska för foster, om ett foster utsätts för ett hormonstörande ämne kan det störa hjärnas utveckling och öka risken för att drabbas av sjukdomar i vuxen ålder. Hos vuxna kan kroppen bättre reglera nivåerna av hormoner.

Samtliga åtgärder i Kemikalieplanen gynnar barns vardag, direkt eller indirekt. Nedan redovisas sammanfattat de åtgärder inom områdena *Kemiska produkter*, *Upphandling och inköp*, *Bygg och anläggningsmaterial* samt *Tillsyn och egenkontroll* som mer direkt gynnar barns vardag.

Åtgärd		Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	4.1, 4.3
4.3.2	Kravdokumentet ska användas vid upphandlingar, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ramavtal.	4.1, 4.3
4.4.1	Bra material och varor ska användas i kommunkoncernens planerade underhållsplan och nybyggnadsprojekt (såväl som i ombyggnads och renoveringsprojekt), väljs ut genom produktvalssystem.	4.1, 3.1
4.4.4	Förekomsten av PVC-golv ska inventeras i lokaler som hyrs ut till verksamheter för barn.	4.1, 3.1
4.5.1	Miljönämnden ska arbeta med kemikalier enligt sin tillsynsplan. Särskilt fokus på barns vardagsmiljö, där det är möjligt.	4.1

4.2 Kemiska produkter

Referensmål i Miljö och klimatprogrammet	Referensnummer
Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	4.1

Södertälje kommun ska ha god överblick över vilka kemiska produkter som används i organisationen, fasa ut enligt Miljöbalkens försiktighets- och produktvalsprincip (miljöbalken, 2 kap. § 3-4) och i enlighet med avsnitt 5 *Kemiska ämnen* i det här dokumentet. Södertälje kommun ska heller inte använda kemiska ämnen eller blandningar som saknar märkning eller har felaktig märkning. Telge koncernen har idag en rutin samt en mall för riskbedömning och kemikalieförteckning. Dessa kan med fördel användas även i kommunen, som stöd för arbetet och vid behov utvecklas för att passa verksamheten. Södertälje kommun ska inte använda kemiska växtskyddsmedel i sin organisation eller på kommunalt ägd mark. Kommunen ska vid nya upplåtelse för odling eller djurhållning ställa krav på ekologiska principer²⁰, om marken har förutsättningar för det, samt på att marken ska brukas aktivt.²¹

Detta innebär att verksamheter behöver inventera och upprätta kemikalieförteckningar. I dagsläget saknas fullständiga förteckningar i vissa enheter. På sikt bör ett databaserat kemikaliehanteringssystem införas, för att möjliggöra en enklare överblick och underlätta arbetet med att uppdatera förteckningarna och fasa ut kemiska ämnen. I kemikalieförteckningen ska minst följande uppgifter finnas med²²:

- Kemiskt ämne/kemisk produkt
- Användningsområde
- Mängd per användningstillfälle, uppskattad årsförbrukning, uppskattad lagringsmängd
- Farliga egenskaper och klassificering
- Bilaga/länk till säkerhetsdatablad

Vidare är det även viktigt att i kemikalieförteckningen ange om ämnet är ett utfasningsämne eller riskminskningsämne, samt plan för utfasning eller ersättning med mindre farligt ämne eller metod.

Grundläggande för arbetet med kemikalier i kommunkoncernen är två av miljöbalkens grundläggande principer:

Försiktighetsprincipen innebär att försiktighetsåtgärder ska vidtas redan när det finns risk för att en handling kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Syftet är att förebygga, hindra och motverka skador och angelägenheter.

Miljöbalken 2 kap § 3.

Produktvalsprincipen, eller substitutionsprincipen, innebär en skyldighet att inte använda skadliga ämnen om det finns likvärdiga alternativ som är mindre riskabla.

Miljöbalken 2 kap § 4.

²⁰ Med ekologiska principer avses omställning till ekologisk produktion, och därefter intyg på certifiering enligt KRAV.

²¹ Södertälje kommuns Odlingstrategi anger förhållningssätt kring arrendatorer och ekologisk odling.

²² Kraven är i enlighet med Telge koncernens dokument för riskbedömning

Åtgärd		Start	Avslut	Indikator	Ansvar	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande		Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande		Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.2.3	Kemiska bekämpningsmedel ska användas restriktivt och kommunen ska fasa ut kemiska bekämpningsmedel i behörighetsklasser 1-2.	Kontinuerligt från antagande		Andel kemiska bekämpningsmedel med behörighetsklass 1 -2.	TN, KDN, SH, TTX, TF, TB, TH	4.1

4.3 Upphandling och inköp

Referensmål i miljö och klimatprogrammet	Referensnummer
Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	4.1
Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	4.3
Minska utsläppen av mikroplaster.	4.11

Upphandling och inköp är centralt i arbetet med att minska skadliga kemikalier, det är viktigt att de varor som köps in inte innehåller ämnen som innebär risker för människa och miljö. I Miljö- och klimatprogrammet lyfts vikten av att fortsätta arbetet med att använda miljömärkta produkter och Upphandlingsmyndighetens kravpaket ”giftfri förskola”²³ på avancerad nivå ska användas²⁴.

Södertälje kommun ska undvika varor som innehåller ämnen som är med på EU:s kandidatlista. Checklistan (bilaga 3) ska användas vid relevanta upphandlingar, dvs.:

- varor och kemiska produkter som köps in för barn, eller miljöer där barn vistas, men som inte omfattas av kravpaketet ”giftfri förskola”,
- i varor och kemiska produkter som ska användas vid städ och renhållning.

Om kraven skulle behöva frångås ska detta motiveras och dokumenteras i uppföljningen av kemikalieplanen. Checklistan kan även användas i andra områden när den bedöms som relevant.

En viktig uppgift för upphandling är begränsning av mikroplaster. Av inköpt material utgör syntetmaterial, konstgräsplaner och hygienartiklar källor till mikroplaster²⁵. Begränsningar på området kommer, exempelvis i juli 2018 börjar ett förbud mot mikroplaster i kosmetiska produkter man sköljer av eller spottar ut att gälla (såsom tandkräm), dock får företagen fortfarande sälja det som finns i lager fram tills årsskiftet 2018/2019.

Kommunen ska där så är möjligt använda andra material än plaster som bidrar till utsläpp av mikroplaster, exempelvis till engångsartiklar.

Det är av vikt att kommunkoncernen håller sig uppdaterad om ny lagstiftning och forskning på området – både gällande mikroplaster i varor och gällande kemiska ämnen i varor.

²³ Tillgänglig via [<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/omraden/giftfri-forskola/>]

²⁴ Detta följs upp inom ramen för Miljö och klimatprogrammet 2018-2021 och utgör således inte en åtgärd i Kemikalieplanen.

²⁵ Naturvårdsverket, 2017 A, sid 29

Åtgärd		Start	Avslut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande		Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ²⁶ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande		Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande		Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

²⁶ Se bilaga 3

4.4 Bygg och anläggningsmaterial

Referensmål i Miljö och klimatprogrammet	Referensnummer
Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	4.1
Södertälje kommun ska driva och verka för ett hållbart samhällsbyggande. Kommunens ambition ska vara välkänd och tydlig.	3.1

Telge Fastigheter, Telge Bostäder och Telge Hovsjö har idag Sunda hus som produktvals-system/materialvals-databas och i det kategoriserar produkterna från A-D. Enligt kraven som angetts i avsnitt 5 *Kemiska ämnen*, ska varor och produkter inom kategori C+, C- och D inte användas. Detta innebär ett fortsatt arbete med att hitta produkter och varor som kan ersätta dessa. Systemet stämmer överens med Kemikalieinspektionens PRIO guide. I befintliga lokaler där barn vistas förslås en inventering gällande PVC-golv. Inventeringen ska sedan ligga till grund för framtida underhållsplanering. Detta då PVC-plast ofta innehåller hormonstörande ämnen.

A är produkter som

- ger minimal hälso- eller miljömässig påverkan kopplad till PRIO-egenskaper enligt Kemikalieinspektionen (dvs. cancerframkallande-, reproduktionsstörande-, hormonstörande-, allergiframkallande ämnen m fl.)
- inte är klassificerade som hälso- eller miljöfarliga vid byggskedet
- inte påverkar inomhusmiljön negativt genom höga emissioner av flyktiga organiska ämnen
- ger minimalt bidrag till smogbildning
- inte avger för höga halter av formaldehyd (enligt E1-standarden)
- ger minimal belastning på naturresurser och mindre bidrag till deponibergen
- har en lång teknisk livslängd (gäller utvalda produktgrupper)
- inte riskerar att bidra till ohållbara skogsbruk
- inte har för låg transparens kring innehållet i produkten

B är produkter som inte kvalificerar sig för A men som inte heller matchar kriterierna för C+ respektive C-.

C+ är produkter som för vilka arbetare, närliggande samhällen och miljö riskerar att utsättas för särskilt farliga ämnen vid tillverkningen av polymerer.

C- är produkter som

- riskerar att leda till exponeringen för ämnen med PRIO-egenskaper (t ex cancerframkallande, reproduktionsstörande, hormonstörande, allergiframkallande)
- riskerar att leda till exponeringen för ämnen med andra giftiga egenskaper
- riskerar att påverka inomhusmiljön negativt genom höga emissioner av flyktiga organiska ämnen
- ger högt bidrag till smogbildningen genom emissioner av flyktiga organiska ämnen
- innehåller ämnen eller har tillverkats av ämnen som vid väldigt små utsläpp kan ha en stor påverkan på klimatet
- riskerar att bidra till ohållbara skogsbruk

D är produkter som har för bristfällig dokumentation för en bedömning

Konstgräs och gummiastfalt/fallskydd

Idag finns på en del av kommunens konstgräsplaner filter för att samla upp granulat som annars skulle följa med ut i dagvattnet. I Telge Bostäders, Telge Hovsjös och Telge Fastigheters miljökrav vid byggande och förvaltning anges att gummiastfalt, gummiplattor samt konstgräs undviks i första hand, annars väljs detta i samråd med beställaren. Kemikalieinspektionen avråder från att använda granulat som innehåller särskilt farliga ämnen när nya konstgräsplaner och fallskydd ska anläggas. Befintliga ytor med granulat behöver inte bytas ut, men rekommendationen är att successivt ersätta dem för att minska den totala förekomsten av särskilt farliga ämnen i miljön²⁷.

Södertälje kommun ska ha en restriktiv hållning till användningen av material som utgör en källa till mikroplaster vid anläggning och reovering i offentliga miljöer. Om material som innebär spridning av mikroplaster bedöms vara vitala för ytans funktion ska detta redogöras för i förstudien till investeringen, samt att plan för renhållning och miljöskydd ska upprättas. Vidare ska anläggning ske i enlighet med KS 17/239 beslut enligt följande:

1. Säkerställa att i planering och anläggning av konstgräsplaner i Södertälje kommun genomförs materialval utifrån bästa miljöstandard avseende konstgräs, fyllnadsmaterial och dagvattenhantering.
2. Följa forskningen, nya myndighetskrav och materialutveckling avseende minskad miljöbelastning från konstgräsplaner och hålla kommunstyrelsen löpande informerad.
3. I händelse av ökade investeringsutgifter på grund av ökade miljökrav avseende anläggande av redan pågående projekt för nya konstgräsplaner ska stadsdirektören återkomma med reviderade investeringsbudgetar för berörda nämnder.

För befintliga konstgräsplaner ska den vägledning som Naturvårdsverket tagit fram implementeras i kommunkoncernen.

²⁷ Kemikalieinspektionen, 2018B

Åtgärd		Start	Avslut	Indikator	Ansvar	Referensmål
4.4.1	Bra material och varor ska användas i kommunkoncernens planerade underhållsplan och nybyggnadsprojekt (såväl som i ombyggnads och renoveringsprojekt), väljs ut genom produktvalssystem.		Kontinuerligt från antagande	Antalet A- och B-produkter som köpts in (%) i förhållande till totala antalet produkter, under året	TF, TB	4.1, 3.1
4.4.2	Produktvalssystemet ska användas vid kravställning i upphandling av byggvaror, projektörer och entreprenörer.		Kontinuerligt från antagande	Andel byggprojekt där Sunda Hus använts	TF, TB, TH	4.1, 3.1
4.4.3	Stickprovrevisioner av pågående bygg- och anläggningsprojekt ska genomföras.		Kontinuerligt från antagande	Antal utförda stickprov samt resultat från internrevision	TF, TB, TH	4.1, 3.1
4.4.4	Förekomsten av PVC-golv ska inventeras i lokaler som hyrs ut till verksamheter för barn.	2019-2021		Resultat från inventering	TF, TB, TH	4.1, 3.1
4.4.5	Södertälje kommun ska följa Naturvårdsverkets vägledning ²⁸ och beslut KS 17/239 gällande ytor belagda med konstgräs, både gällande nyproduktion och befintliga		Kontinuerligt från antagande	Dokumentation från befintliga ytor och från nyproduktion	TF TH TB KDN KFN	4.1, 4.3

²⁸ Naturvårdsverket, 2018

4.5 Tillsyn och egenkontroll

Referensmål i miljö och klimatprogrammet	Referensnummer
Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	4.1
Minska utsläppen av mikroplaster.	4.11

Kommunens tillsyn på kemikalier styrs av Miljöbalken (1998:808). Tillsynen sker både på kommunenskoncernens egna verksamheter och på externa. Den utgör en viktig del i miljöarbetet och så även i arbetet med kemikalier.

Åtgärd	start	avslut	Indikator	Ansvar	Referensmål
4.5.1 Miljönämnden ska arbeta med kemikalier enligt sin tillsynsplan. Särskilt fokus på barns vardagsmiljö, där det är möjligt.	2019	2021	Rapporter från tillsyn	MN	4.1
4.5.2 Plan ska upprättas för respektive konstgräsplan, enligt Naturvårdsverkets vägledning ²⁹	2019	2019	Upprättade planer	KDN, KFN TF TH TB	4.1, 4.11

4.5.1 Miljögifter

Miljögifter är ämnen som när det släpps ut i miljön orsakar skador. Ämnena kan vara långlivade, giftiga och tas upp av levande organismer. Övervakning av dessa behöver ske över tid och det kan vara svårt att hitta sambanden mellan orsak och verkan, exempelvis gällande effekten på människans hälsa. Även vid förbud av kemikalier kan det ta tid innan det ger utslag på mätningarna eftersom miljögifter ackumuleras i naturen. Att genomföra egna mätningar är resurskrävande, men Södertälje kommun har genom Syvab (Sydvästra stockholmsregionens VA-verksaktiebolag) möjlighet att följa förekomsten av tungmetaller i avloppsvattnet. Utsläpp till avloppsvatten delas in i punktkällor och diffusa utsläpp (från användning av produkter, konsumtion av mat, emissioner från trafik och slitage från materialytor)³⁰. Punktkällor kan kopplas bort och lättare kontrolleras medan diffusa utsläpp är svårare och de utgör dessutom viktiga aspekter av utsläpp av metaller till avloppsvatten. Hushåll bidrar till utsläppen av metaller till avloppsvattnet – i en studie i Göteborg konstaterades att hushållen stod för 59 % av utsläppen av nickel till Ryaverket³¹. Genom att följa förekomsten av metaller i avloppsvattnet kan vi även följa utvecklingen i kommunen i stort. I nulägesbeskrivningen (bilaga 1) presenteras den senaste mätningen från Syvab. Med miljögiftsövervakningen här åsyftas inte tillsynsverksamhet, utan syftet är att följa utvecklingen i kommunen. Miljökontoret kan när möjlighet finns i projekt genomföra mätningar.

²⁹ Naturvårdsverket, 2018

³⁰ Flodgren, 2015

³¹ Flodgren, 2015

5. Källhänvisning

5.1 Rapporter

Flodgren, Josefine, 2015, *Kartläggning av tungmetaller uppströms Himmelfjärdsverket – en studie av möjliga källor till kadmium och nickel i avloppslam*. Examensarbete, Lunds Universitet

Naturvårdsverket, 2017 A, *Mikroplaster. Redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige*. Rapport 6772, tillgänglig via: [<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6772-4.pdf?pid=20662>] Hämtad den 27 mars 2018

Naturvårdsverket, 2017 B, *Gifter & miljö om påverkan på yttre miljö och människor*. Tillgänglig via [<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-1301-1.pdf?pid=20849>]. Hämtad den 27 mars 2018.

Naturvårdsverket, 2001, *Egenkontroll*. Handbok 2001:3. Tillgänglig via [<https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/0100/91-620-0113-2/>]. Hämtad den 7 maj 2018.

Kemikalieinspektionen, 2014, *Handlingsplan för giftfri vardag 2015-2020*, tillgänglig via [<https://www.kemi.se/global/rapporter/2014/rapport-5-14-handlingsplan-giftfri-vardag-2015-2020.pdf>]. Hämtad den 27 mars 2018

Kemikalieinspektionen, 2016, *Underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030*, tillgänglig via [<http://www.kemi.se/global/rapporter/2016/rapport-10-16-undrelag-till-agenda-2030.pdf>]. Hämtad den 3 april 2017.

Kemikalieinspektionen, 2017, *Handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2017 slutredovisning*

Syvab, 2015, Tunnelprovtagningen 2014

Södertälje kommun, 2015, Miljökontoret, *Förstudie*.

Södertälje kommun, 2016, Miljökontoret, *Hälsoskyddsrapport – Kemikalier i förskolan*

Kärroman, Schönlau, och Engwall, 2016, *Exposure and Effects of Microplastics on Wildlife*, Örebro Universitet/Naturvårdsverket

5.2 Hemsidor

Kemikalieinspektionen, 2018A, *Märkning på förpackningar*, tillgänglig via: [<https://www.kemi.se/hitta-direkt/lagar-och-regler/clp---klassificering-och-markning/markning-pa-forpackningar>]. Hämtad den 17 april 2018.

Kemikalieinspektionen, 2018B, *Konstgräsplaner och fallskydd*, tillgängligt via: [<https://www.kemi.se/hitta-direkt/kemiska-amnen-och-material/konstgrasplaner-och-fallskydd>] Hämtad den 14 juni 2018

Kemikalieinspektionen, 2018C, *Nanomaterial*. Hämtad den 13 juni 2018. Tillgänglig via [<https://www.kemi.se/vagledning-for/konsumenter/kemiska-amnen/nanomaterial>]

Naturvårdsverket, 2018, *Anläggning, underhåll och skötsel av konstgräsplaner*, Tillgänglig via [<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Plast-och-mikroplast/Konstgrasplaner/>]. Hämtad den 27 mars 2018

Sveriges miljömål, 2018, tillgänglig via [<http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/giftfri-miljo/>]. Hämtad den 19 oktober 2018.

6. Förkortningar nämnder och bolag

ALN	Arbetslivsnämnden
KDN	Kommundelsnämnderna
KF	Kommunfullmäktige
KFN	Kultur och fritidsnämnden
KS	Kommunstyrelsen
MN	Miljönämnden
ON	Omsorgsnämnden
SBK	Samhällsbyggnadskontoret
SH	Södertälje hamn
SN	Socialnämnden
TB	Telge Bostäder
TF	Telge fastigheter
TI	Telge inköp
TN	Tekniska nämnden
TNÄ	Telge Nät
TTE	TomTits Experiment/ Tom Tits Förskola
TTX	Telge Tillväxt
TÅ	Telge Återvinning
UN	Utbildningsnämnden
ÄON	Äldreomsorgsnämnden

Bilaga 1 Nulägesbeskrivning, våren 2018

Stockholms län har svårt att uppnå fler av de nationella miljömålen, endast målet om enbart naturlig försurning beräknas kunna nås inom utsatt tid. Gällande målet om giftfri miljö finns stora utmaningar i länet såsom hög befolkningstäthet och tillväxt, många transporter, hög konsumtionsnivå (med ökande avfallshantering med förbränning som följd) samt en lång industrihistoria. Flera av de utmaningar som finns i länet återfinns även i Södertälje.

I dagsläget finns inget sammanhållet arbete i kommunkoncernen för att minska användningen av skadliga kemikalier och kemiska ämnen i varor. I Telgekoncernen är arbetet med kemikalier en del av det systematiska arbetet inom ledningssystemet. Utifrån det finns kemikalihanteringsrutin, riskanalyser och systematiskt arbetsmiljöarbete som styr arbetet. Miljökontoret har sedan 2015 årligen genomfört ”Kemikalieveckan” som en intern kompetensutveckling och fokusvecka på kemikalier. 2016 hölls även öppna föreläsningar, dit tjänstemän, politiker och allmänheten var välkomna. Under våren 2018 anordnade kultur och fritidskontoret ett kompetensutvecklingstillfälle om konstgräsplaner.

Det finns en medvetenhet i kommunkoncernen om risker med kemikalier. Exempelvis har kostenheten, som ansvarar för köken och matserveringen på kommunala skolor och förskolor (ett 80-tal kök), under sommaren 2016 tagit fram riktlinjer för material som är i kontakt med mat. I möjligaste mån utesluts plaster, men i en del fall krävs plast som material. I riktlinjerna anges även en lista på produkter (inom ramavtal) som är bra val ur kemikalieperspektiv. En central fråga är att hitta plaster utan det hormonstörande ämnet Bisfenol A som per den 1 januari 2017 placerades på EU:s kandidatlista. Utfasning pågår bland befintliga serviser och vid nya inköp väljs produkter som inte innehåller Bisfenol A.

Kemiska produkter

Under 2015 genomfördes en förstudie för en handlingsplan för giftfri vardag³². I den presenterades en inventering från Telgekoncernen om antalet kemiska produkter i bolagen. Sammanlagt fanns då (2015) ca 625 kemikaliekällor³³. Vid inventeringstillfället undersöktes inte vilka typer av kemikalier det rörde sig om eller huruvida de kan orsaka skada för hälsa och miljö. Våren 2018 finns det sammanlagt i Telgekoncernen 509 kemikaliekällor, bestående av 479 olika kemiska produkter.

I förstudien angavs även att flertalet skolor helt eller delvis saknar en fullständig kemikalieförteckning. Undersökningen genomfördes både på gymnasie- och grundskolorna. Skolorna angav då också att planer på att ta fram kemikalieförteckningar finns. Under februari/mars 2018 ombads skolorna att skicka in sina kemikalielistor. Resultatet visas i tabellen

³² Södertälje kommun, 2015

³³ Antalet ämnen angavs inte, vilket innebär att detta kan vara lägre än antalet källor då samma kemikalie kan ha använts i olika bolag.

nedan. I Södertälje finns fem kommunala gymnasieskolor och 18 kommunala grundskolor, vilket innebär ett bortfall på 74 %. Av de svarande var fyra grundskolor och en gymnasieskola. Kemikalierna som listats är av stor variation; från Natriumvätekarbonat (bakpulver) till utfasningsämnen som bly.

Bedömningen för utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen har gjorts utifrån faroangivelser enligt ECHA's harmoniserade klassificering, vilket innebär att kemiska produkter som inte har en harmoniserad klassificering (vilka ändå kan ha farliga egenskaper) inte har kunnat bedömas.

Sammanställning grund- och gymnasieskolor VT 2018	
Antal skolor som svarade	5
Antal kemikaliekällor	369
Antal kemiska produkter/ämnen	261
Andel utfasningsämnen	3,4 %
Andel prioriterade riskminskningsämnen	5,4 %

Samhällsbyggnadskontoret har nyligen köpt in en maskin som använder hetvatten för att rensa bort ogräs. Den kan ersätta användningen av kemiska bekämpningsmedel på flera ställen. Dock är det ej ännu testat om den är tillräcklig för att ta bort Björnloka. Detta ska testas under 2018. På enheten Utemiljö har arbetsmiljösamordnaren sammanställt kemikalieförteckningarna och funnit 173 olika kemikalier. Arbete pågår med att se till att rutiner följs gällande kemikaliehantering.

Upphandling och inköp

I tillsynsprojektet som genomfördes av miljökontoret 2016 anges att de kommunala förskolorna hade god tilltro till att de företag som är upphandlade erbjuder säkra varor och kemiska produkter, vilket ställer krav på att upphandlingar sker i enlighet med giftfri förskola³⁴. Vidare finns det i det upphandlade sortimentet mer eller mindre kemikaliesmarta produkter, vilket innebär en risk för att även mindre bra varor köps in.

Bygg och anläggningsmaterial

För fastigheter inom Telge Bostäder, Telge Fastigheter och Telge Hovsjö används produktvals-systemet Sunda hus, där produkter kategoriseras i A, B, C+, C- och D beroende på kemikalieinnehållet. I kategori A samlas de bästa produkterna sett till kemikalernas miljö och hälsopåverkan, i B de näst bästa och så vidare.

Siffrorna för år 2017 visar andel produkter i % för de projekt som har avslutats under 2017 (projekt låses för ändringar i Sunda Hus allteftersom de avslutas). De flesta projekt löper dock över cirka 2 år.

³⁴ Södertälje kommun, 2016

Andel av antalet registrerade produkter i Sunda Hus Miljödata <i>fördelningen av produkter i procent.</i>					
	A	B	C+	C-	D
Öppna 2018 (kvartal 1)	23,91 %	69,32 %	2,53 %	3,59 %	0,64 %
År 2017	25,28 %	63,36 %	5,74 %	4,86 %	0,77 %

Det byggs många nya konstgräsplaner och det är osäkert hur spridningen av mikroplaster från dessa sker. Naturvårdsverket konstaterar dock att stora mängder granulat försvinner från konstgräsplaner och att en del av detta svinn hamnar i miljön.³⁵ I kommunen finns idag 19 konstgräsplaner samt 4 planerade. Vilka granulat som används anges i tabellen nedan. På en av de planerade planerna avser man använda TPE (en typ av plast som inte innehåller återvunna bildäck SBR).

Typ av granulat	Antal
Konstgräs med SBR	13
Konstgräs med sand	6

Tillsyn och egenkontroll

Under 2016 genomfördes ett tillsynsprojekt på förskolor samt en kemikalievecka med fokus på information om mikroplaster. Tillsynsprojektet visade att verksamheterna hade funderat kring kemikalier men inte alltid vetat hur de skulle gå tillväga för att minska mängden kemikalier. I rapporten presenterades därför punkter med information om hur arbetet skulle läggas upp³⁶. Det framkom även att 30 förskolor har en uppdaterad kemikalieförteckning för de kemikalier som används, 6 stycken uppgav att de inte hade det (internt bortfall 14 %).

Färger och lim som barnen använder är vattenbaserade på 38 förskolor (internt bortfall 9,5 %) 77 % av förskolorna angav att de hade rutiner kring inköp och utbyte av gamla mjuka plastleksaker (innehåller ofta hormonstörande ftalater), 5 % angav att de inte hade det (19 % internt bortfall). Tillsynen ledde till att sex ärenden öppnades, eftersom åtgärder behövde vidtas.

Miljögifter

Under sommaren 2018 kommer Miljönämnden i Södertälje kommun att genomföra provfiske i Måsnaren, vilket också möjliggör provtagning på miljögifter.

Miljögifter delas in i organiska miljögifter och metaller. Statistiken nedan visar förekomster av metaller i avloppsvattnet till Syvab (Sydvästra stockholmsregionens VA-verksaktiebolag)³⁷, från tunnelprovtagning och från ett examensarbete som genomfördes gällande nickel och

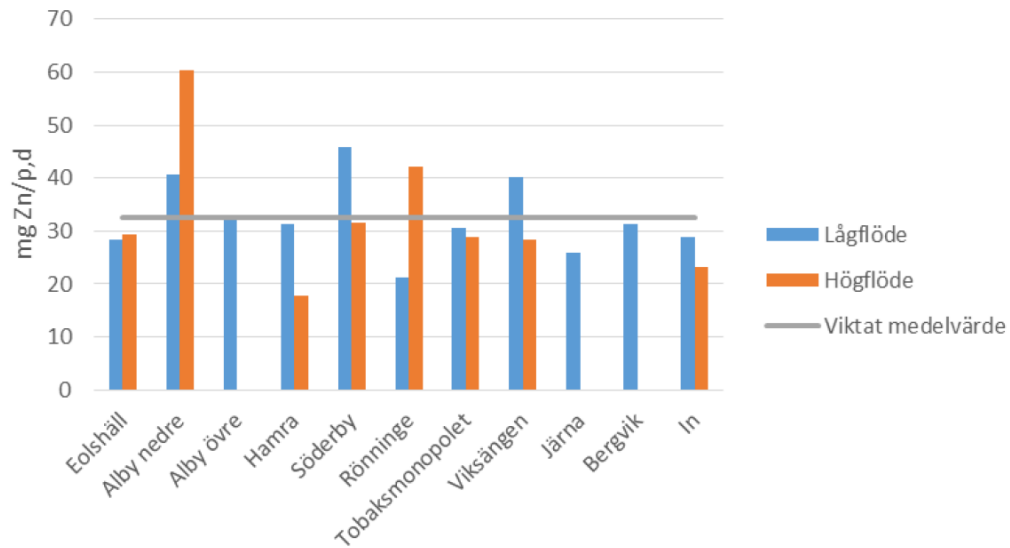
³⁵ Naturvårdsverket, 2017 A

³⁶ Södertälje kommun, 2016

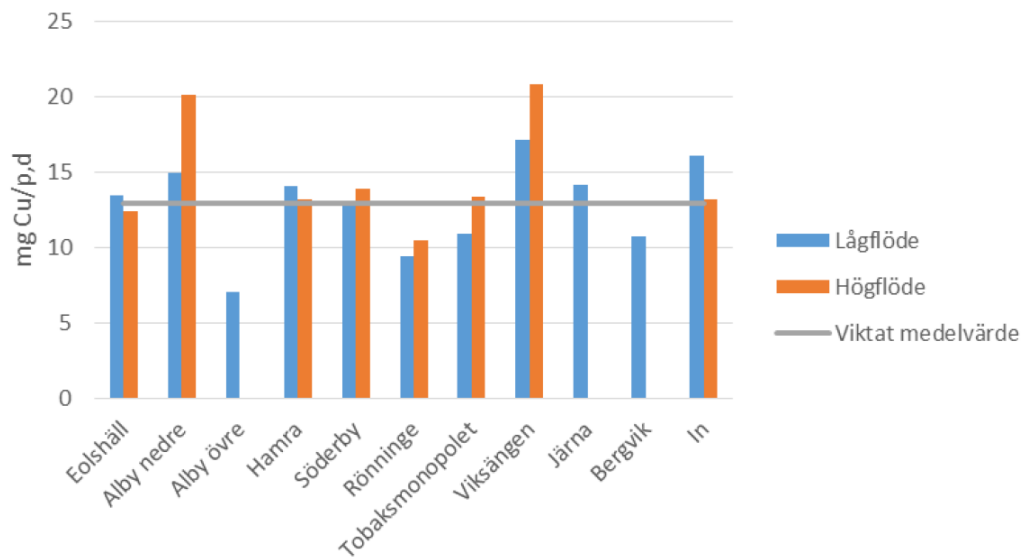
³⁷ Syvab, 2015

kadmium. Provpunkterna *Tobaksmonopolet*, *Viksängen*, *Järna* och *Bergvik* innefattar vatten från Södertälje kommun. Diagrammen nedan visar mängden metall per person och dygn för provtagningsperiodens låg- och högflöde. För Järna och Bergvik finns endast lågflödesprover.

Zink

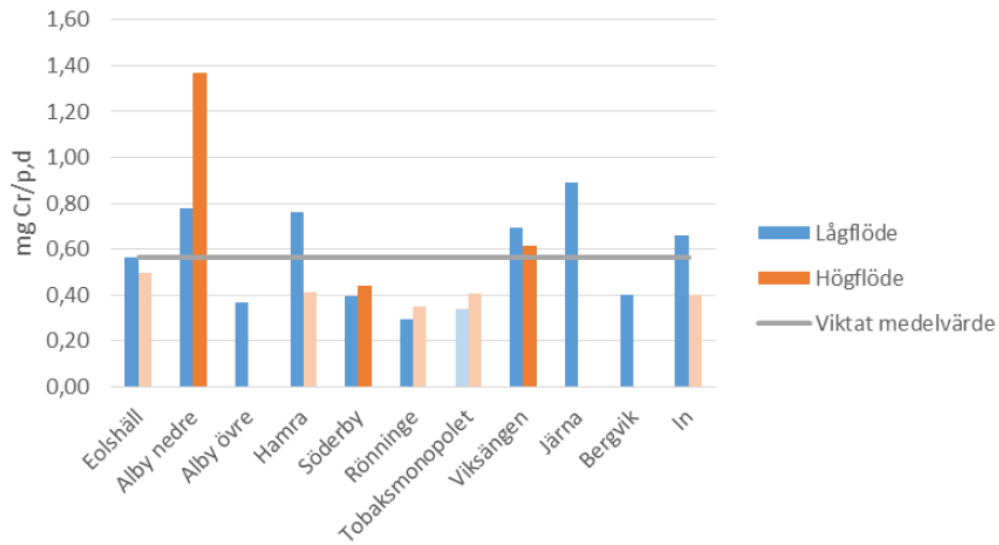

Koppar

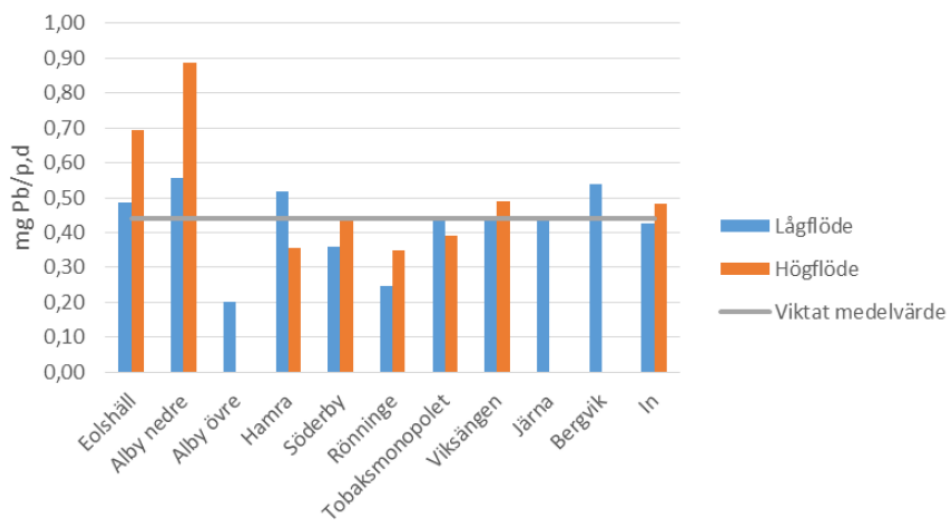

Krom

För halter som i analysresultaten varit under kvantifieringsgränsen har kvantifieringsgränsen på 1 µg/l inkluderats i beräkningarna, dessa markeras med staplar i ljusare fyllning³⁸.

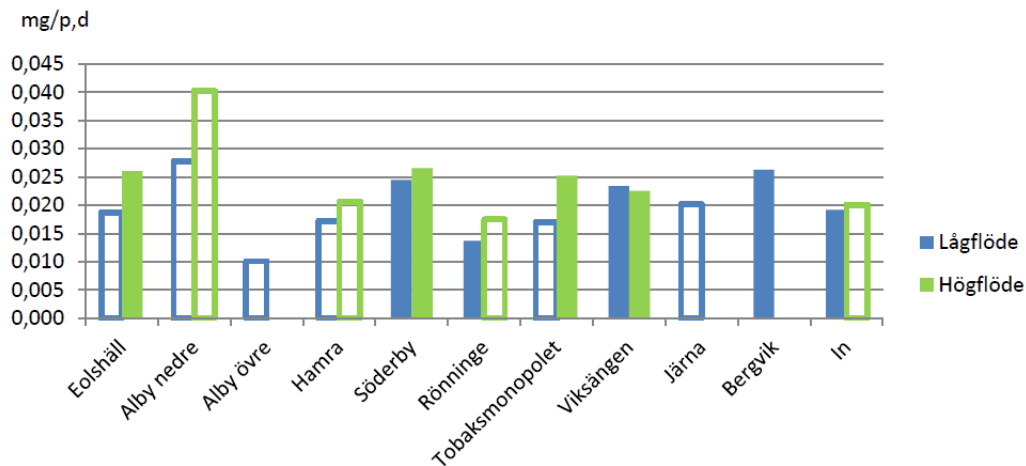
Bly

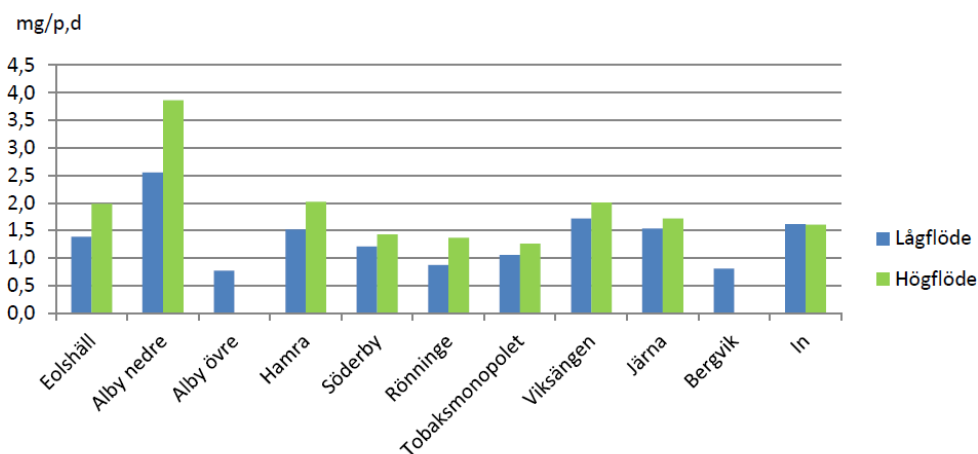
³⁸ Syvab, 2015

Kadmium

För halter som i analysresultaten varit under kvantifieringsgränsen har kvantifieringsgränsen på 0,05 µg/l inkluderats i beräkningarna, dessa markeras med staplar i utan fyllning³⁹.

Nickel

Under vintern 2010 genomfördes en liknande mätning på samma provpunkter, men med annan provmetod och under andra förutsättningar än våren 2014. Under 2010 rådde minusgrader under provtagningsperioden vilket innebar att inget tillskottsvatten i form av dagvatten tillkom, medan flödesmätningarna under 2014 tyder på att provtagningen då pågick under en period med ett relativt högt vattentillskottsflöde⁴⁰

Detta gör att det är svårt att jämföra mellan provtagningarna. Flodgren kartlägger kadmium och nickel i sitt examensarbete på Syvab och konstaterar att i Bergvik ökar mängden kadmium och i Järna ökar mängden nickel mellan mätningarna 2010 och 2014. Detta kan bero på flera orsaker och föreslås i rapporten utredas vidare.⁴¹

³⁹ Flodgren, 2015

⁴⁰ Flodgren, 2015

⁴¹ Flodgren, 2015

Bilaga 2 Lagstiftning

Kommunkoncernen har olika roller i frågan om kemikalier, som tillsynsmyndighet enligt miljöbalken, verksamhetsutövare, inköpare och som informatör till kommuninvånare om miljö- och hållbarhetsfrågor.

Lagstiftningen rörande kemikalier är till stor del harmoniserad på EU-nivå. EU-rätten gäller antingen som svensk lag direkt (förordningar) eller inlemmas i svensk lagstiftning (direktiv).

De generella EU-bestämmelserna gällande kemikalier är förordningarna Reach⁴² och CLP⁴³. CLP-förordningen är en kompletterande reglering gällande klassificering, märkning och förpackning av kemiska ämnen och blandningar. Utöver Reach och CLP finns fler andra direktiv och förordningar, gällande kosmetika, elektronik, förpackningar, leksaker och miljö och hälsofarliga ämnen (exempelvis långlivade organiska föreningar)

Nedan följer ett urval av andra EU-förordningar och direktiv, som är aktuella idag, inom kemikalieområdet:

- *Leksaksdirektivet (EG) 2009/48- det mest omfattande regelverket för leksaker*
- *RoHS-direktivet (EU) 2011/65 - elektrisk och elektronisk utrustning*
- *Biocid-förordningen (EU) 528/2012*
- *Förordning för tvätt- och rengöringsmedel (EG) 648/2004*
- *POPs-förordningen (EG) 850/2004 – reglerar användning av vissa långlivade organiska föreningar i både kemiska produkter och varor*
- *Förpackningsdirektivet (EG) 94/62*
- *Batteridirektivet (EG) 2006/66*

Många produkter måste vara CE-märkta för att få säljas i EES-området (EU, Island, Lichtenstein och Norge), det gäller både produkter som är importerade och tillverkade inom EES. Märkningen visar att produkten uppfyller EUs normer för säkerhet, hälsa och miljöskydd.

När det gäller reglering för varor, har återvinningsperspektivet varit drivande. För att möjliggöra återvinning bör grundmaterialet vara så giftfritt som möjligt. Detta har legat till grund för direktivet om kemikalieinnehåll i elektronik, RoHS-direktivet⁴⁴, vilket i Sverige är infört i miljöbalken och tillhörande förordning. I leksaksdirektivet (2009/48/EG), och dess förstärkta kemikalieavsnitt, har det centrala varit att skydda barnen.

I Reach finns regler om *säkerhetsdatablad*, vilket ska innehålla information om produkten, såsom klassificering och säker hantering. Krav på att ta fram säkerhetsdatablad gäller för kemiska produkter, inte för varor. Leverantören måste tillhandahålla säkerhetsdatabladet till nedströmsanvändaren. Detta gäller vid leverans av kemisk produkt för yrkesmässigt bruk, d.v.s. till en kommun.

⁴² *Registration, Authorisation and restriction of Chemicals*, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006

⁴³ *Classification, labelling and packaging of substances and mixtures*, (EG) nr 1272/2008, CLP-förordningen ersätter helt Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS, 2005:7) sen den 1 juni 2017.

⁴⁴ Direktiv 2011/65/EU

Reach är uppdelad i olika avdelningar; registrering och utvärdering av ämnen, tillståndsprövning av särskilt farliga ämnen samt begränsningar och förbud för vissa ämnen. Ämnen som klassificeras med vissa särskilt farliga hälsoegenskaper, eller som mycket miljöfarliga, definieras som SVHC-ämnen⁴⁵. Vissa av dessa ämnen är upptagna i Kandidatförteckningen⁴⁶. Detaljhandeln måste ange om en vara innehåller något ämne som är med på Kandidatförteckningen om kunden frågar om det inom 45 dagar.

I nationell lagstiftning reglerar Miljöbalken och tillhörande förordningar och föreskrifter hantering och användande av kemikalier och syftar till en hållbar utveckling.

⁴⁵ Kriterier för SVHC ämnen (*Substances of Very High Concern*) anges i artikel 57 i Reach.

⁴⁶ Kandidatförteckningen innehåller ämnen som både uppfyller kriterier för SVCH-ämne och är kandidater för beslut om att bli belagda med tillståndsplikt. Nya ämnen tillkommer på Kandidatförteckning vilket tillkännages i juni och december varje år.

Bilaga 3 Checklista att användas vid upphandlingar

Utfasningsämnen

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen, H = faroangivelse (Hazard)	Finns ämnen i varan med egenskapen? (JA/NEJ)
Cancerogen (C)	Cancerogent, H350: kan orsaka cancer	
Mutagen (M)	Mutagent, H340: kan orsaka genetiska defekter	
Reproduktionsstörande(R)	Reproduktionstoxiskt ämne H360: Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet	
PBT/vPvB	Persistenta, bioackumulerande och toxiska/mycket persistenta och mycket bioackumulerande	
Särskilt farliga metaller	Kvicksilver (Hg), kadmium (Cd), bly (Pb) och deras föreningar	
Hormonstörande	Enligt SIN-listan	
Ozonnedbrytande	H420: Skadar folkhälsan och miljön genom att förstöra ozonet i övre delen av atmosfären Kompletterande faroinformation: EUH059: Farligt för ozonskiktet	

Hormonstörande ämnen

Kontrollfråga	Svar från leverantör (JA/NEJ)
Finns ämnen i varan med hormonstörande egenskaper?	
Innehåller varan ämnen som är upptagna på SIN-listan?	

Prioriterade riskminskningsämnen

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen, H = faroangivelse (Hazard)	Finns ämnen i varan med egenskapen? (JA/NEJ)
Mycket hög akut giftighet	H300: dödligt vid förtäring, H310: dödlig vid hudkontakt, H330: Dödligt vid inandning, H370: Orsakar organskador	
Allergiframkallande	H317: Kan orsaka allergisk hudreaktion, H334: Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning	
Mutagen, kategori 2	H341: Misstänks kunna orsaka genetiska defekter	

(forts.) Prioriterade riskminskningsämnen

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen, H = faroangivelse (Hazard)	Finns ämnen i varan med egenskapen? (JA/NEJ)
Hög kronisk giftighet	H372: Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering	
Miljöfarligt, långtidseffekter	H410: Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter H413: Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer	
Potentiell PBT/vPvB	Potentiell Persistenta, bioackumulerande, toxiska / mycket Persistenta, mycket Bioackumulerande	

Mikroplast

Kontrollfråga	Svar från leverantör (JA/NEJ)
Innehåller varan mikroplaster, dvs. plastfragment mindre än 5 mm?	

Nanomaterial

Kontrollfråga	Svar från leverantör (JA/NEJ)
Innehåller varan nanomaterial?	

Bilaga 4 Åtgärder fördelade per nämnd och bolag

Arbetslivsnämnden

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referens mål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁴⁷ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁴⁷ Se bilaga 3

Kultur och fritidsnämnden

	Åtgärd	Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referens mål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁴⁸ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3
4.4.5	Södertälje kommun ska följa Naturvårdsverkets vägledning ⁴⁹ och beslut KS 17/239 gällande ytor belagda med konstgräs, både gällande nyproduktion och befintliga	Kontinuerligt från antagande	Dokumentation från befintliga ytor och från nyproduktion	TF TH TB, KDN, KFN	4.1, 4.3

Fortsättning på nästa sida

⁴⁸ Se bilaga 3

⁴⁹ Naturvårdsverket, 2018

Forts. Kultur och fritidsnämnden

4.5.2	Plan ska upprättas för respektive konstgräsplan, enligt Naturvårdsverkets vägledning ⁵⁰	Kontinuerligt från antagande	Upprättade planer	KDN, KFN TF TH TB	4.1, 4.11
-------	--	------------------------------	-------------------	------------------------------	-----------

⁵⁰ Naturvårdsverket, 2018

Kommunstyrelsen

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁵¹ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁵¹ Se bilaga 3

Miljönämnden

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁵² ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3
4.5.1	Miljönämnden ska arbeta med kemikalier enligt sin tillsynsplan. Särskilt fokus på barns vardagsmiljö, där det är möjligt.	Kontinuerligt från antagande	Rapporter från tillsyn	MN	4.1

⁵² Se bilaga 3

Omsorgsnämnden, Socialnämnden, Äldreomsorgsnämnden

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁵³ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁵³ Se bilaga 3

Tekniska nämnden

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referens mål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.2.3	Fasa ut kemiska bekämpningsmedel i behörighetsklasser 1-2.	Kontinuerligt från antagande	Andel kemiska växtskyddsmedel som ej har behörighetsmärkning eller annan behörighetsmärkning än klass 3	TN, KDN, SH, TTX, TF, TB, TH, TB	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁵⁴ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁵⁴ Se bilaga 3

Kommundelsnämnderna

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.2.3	Fasa ut kemiska bekämpningsmedel i behörighetsklasser 1-2.	Kontinuerligt från antagande	Andel kemiska växtskyddsmedel som ej har behörighetsmärkning eller annan behörighetsmärkning än klass 3	TN, KDN, SH, TTX, TF, TB, TH	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁵⁵ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3

Fortsättning på nästa sida

⁵⁵ Se bilaga 3

Forts. Kommundelsnämnderna

4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3
4.4.5	Södertälje kommun ska följa Naturvårdsverkets vägledning ⁵⁶ och beslut KS 17/239 gällande ytor belagda med konstgräs, både gällande nyproduktion och befintliga	Kontinuerligt från antagande	Dokumentation från befintliga ytor och från nyproduktion	TF TH TB KDN KFN	4.1, 4.3
4.5.2	Plan ska upprättas för respektive konstgräsplan, enligt Naturvårdsverkets vägledning ⁵⁷	Kontinuerligt från antagande	Upprättade planer	KDN, KFN TF, TH, TB	4.1, 4.11

⁵⁶ Naturvårdsverket, 2018

⁵⁷ Naturvårdsverket, 2018

Utbildningsnämnden

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁵⁸ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁵⁸ Se bilaga 3

Södertälje hamn

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁵⁹ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁵⁹ Se bilaga 3

Telge Bostäder, Telge Hovsjö, Telge fastigheter

	Åtgärd	Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.2.3	Fasa ut kemiska bekämpningsmedel i behörighetsklasser 1-2.	Kontinuerligt från antagande	Andel kemiska växtskyddsmedel som ej har behörighetsmärkning eller annan behörighetsmärkning än klass 3	TN, KDN, SH, TTX, TF, TB, TH	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁶⁰ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

Fortsättning på nästa sida

⁶⁰ Se bilaga 3

Forts. Telge Bostäder, Telge Hovsjö, Telge fastigheter

4.4.1	Bra material och varor ska användas i kommunkoncernens planerade underhållsplan och nybyggnadsprojekt (såväl som i ombyggnads och renoveringsprojekt), väljs ut genom produktvalssystem.	Kontinuerligt från antagande	Antalet A- och B-produkter som köpts in (%) i förhållande till totala antalet produkter, under året	TF, TB	4.1, 3.1
4.4.2	Produktvalssystemet ska användas vid kravställning i upphandling av byggvaror, projektörer och entreprenörer.	Kontinuerligt från antagande	Andel byggprojekt där Sunda Hus använts	TF, TB, TH	4.1, 3.1
4.4.3	Stickprovrevisioner av pågående bygg- och anläggningsprojekt ska genomföras.	Kontinuerligt från antagande	Antal utförda stickprov samt resultat från internrevision	TF, TB, TH	4.1, 3.1
4.4.4	Förekomsten av PVC-golv ska inventeras i lokaler som hyrs ut till verksamheter för barn.	2019	Resultat från inventering	TF, TH, TB	4.1, 3.1
4.5.2	Plan ska upprättas för respektive konstgräsplan, enligt Naturvårdsverkets vägledning ⁶¹	Kontinuerligt från antagande	Upprättade planer	KDN, KFN TF, TH, TB	4.1, 4.11

⁶¹ Naturvårdsverket, 2018

Telge inköp

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁶² ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁶² Se bilaga 3

Telge AB

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
5. 1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁶³ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁶³ Se bilaga 3

Telge Nät

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁶⁴ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>T/</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁶⁴ Se bilaga 3

Tom Tits Experiment/ Tom Tits Förskola

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁶⁵ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁶⁵ Se bilaga 3

Telge Tillväxt

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁶⁶ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁶⁶ Se bilaga 3

Telge Återvinning

Åtgärd		Start/slut	Indikator	Ansvar <i>Deltagande</i>	Referensmål
4.2.1	Kemiska produkter ska inventeras och dokumenteras i kemikalieförteckningar.	Kontinuerligt från antagande	Sammanställning av kemikalieförteckningar	ALLA	4.1
4.2.2	Kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska fasas ut.	Kontinuerligt från antagande	Antal utfasade produkter under året, antal kvarvarande och orsaker till att dessa inte fasats ut.	ALLA	4.1
4.3.1	Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen över 0,1 % på EUs kandidatlista begäras in.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där informationen begärts in.	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.2	Checklistan ⁶⁷ ska användas vid relevanta upphandlingar enligt ovan, för att säkerställa ett kemikalieperspektiv i upphandlingen.	Kontinuerligt från antagande	Andel upphandlingar där kravdokumentet använts	Upphandlande enhet <i>TI</i>	4.1, 4.3
4.3.3	Upphandlare, kravställare och annan berörd personal i kommunkoncernens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet för att välja rätt vid inköp inom ram.	Kontinuerligt en gång per år från antagande	Antal utbildade per år Utvärderingar från utbildningstillfällen	KS TELGE AB	4.1, 4.3

⁶⁷ Se bilaga 3